

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ

QARABAĞ UNIVERSİTETİ

BİRİNCİ
TÜRKOLOJİ QURULTAYDA
ortağ əlifba, imla və ədəbi dil məsələləri

— ELÇİN İBRAHİMOV —

MİMTA YAYIMLARI

Azərbaycan Respublikası
Prezidentinin İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI

81.21pr-03

1-16

*Qarabağ Universitetinin Elmi Şurasının
25 dekabr 2025-ci il tarixli iclasının qərarı ilə (pr. №3)
çapa tövsiyə edilmişdir.*

Nəşrə məsul: Əsəd Aslanovlu
MİMTA Yayımalarının direktoru

Redaktor: Vilayət Quliyev
filologiya elmləri doktoru, professor

Elmira Babayeva
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Rəyçilər: Ədalət Tahirzadə
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, professor
Ahmet Buran
professor
Azər Turan
tənqidçi, publisist
Əzizağa Nəcəfov
filologiya elmləri doktoru, dosent

**Tərtibat və
cildin dizaynı:** İlkin Abdulla

İbrahimov Elçin. Birinci Türkoloji Qurultayda ortaq əlifba, imla və ədəbi dil məsələləri. Bakı, MİMTA Yayımaları, 2026, 480 səh.

Bu kitab 1926-cı ildə Bakıda keçirilmiş Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illiyinə həsr olunmuşdur. Nəşrdə Qurultayın əsas mövzularından biri olan ortaq əlifba və orfoqrafiya məsələləri elmi təhlillərlə təqdim edilir. Türk dünyasının dil birliyi yolunda atılan ilk addımlar, tarixi qərarlar və bu istiqamətdə qarşıda duran müasir çağırışlar sistemli şəkildə araşdırılmışdır.

Əsər dilçilik, türkolojiya və yazı sistemləri ilə maraqlanan bakalavr və magistr tələbələri, doktorantlar, eləcə də tədqiqatçılar üçün dəyərli mənbədir.

ISBN: 978-9952-8524-9-3

© MİMTA Yayımaları, 2026
© Elçin İbrahimov, 2026

MİMTA
MİLLİ İRSİ MƏDƏNİ TARİXİ ARAŞDIRMALAR FONDU

**Milli İrsi Mədəni Tarixi Araşdırmalar (MİMTA)
Fondunun dəstəyi ilə çap olunmuşdur.**

ATMİM

*1926-cı ildə Bakıda
keçirilən
Birinci Türkoloji
Qurultayın
100 illiyinə həsr olunur.*

MÜNDƏRİCAT

Birinci Türkoloji Qurultayın 80 illik yubileyi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	7
Birinci Türkoloji Qurultayın 90 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	10
Birinci Türkoloji Qurultayın 100 illik yubileyinin keçirilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı.....	12
Ön söz (Vilayət Quliyev).....	15
Birinci Türkoloji Qurultaydan müasir dövrə: Ortaq əlifba və orfoqrafiya axtarıqlarının 100 illik elmi-ideoloji yürüşü ...	23

I HİSSƏ

TÜRK DİL BİRLİYİNİN TARİXİ	41
Türk xalqlarında dil birliyinin formalaşması tarixi	41
Türklərin istifadə etdikləri yazı sistemləri.....	60
Ortaq əlifba və dil ideyasının inkişaf mərhələləri	71

II HİSSƏ

BİRİNCİ TÜRKOLOJİ QURULTAYDA ORTAQ ƏLİFBA VƏ ORTAQ ƏDƏBİ DİL TƏŞƏBBÜSLƏRİ	77
Qurultayın tarixi konteksti, təşkilati strukturu və əsas məqsədləri	77
Qurultayda əlifba müzakirələri və təklif olunan modellər	90
Birinci Türkoloji Qurultayın əlifba mövzusunda çıxışlarla bağlı qərarları	219
Yeni türk əlifbası barədə Qurultayın qətnaməsi.....	224
Qurultay və türk xalqları üçün ortaq ədəbi dil məsələsi.....	225

Birinci Türkoloji Qurultayda orfoqrafiya müzakirəsi	247
Qurultayın nəticələri: Qurultaydan sonra görülən işlər.....	291

III HİSSƏ

MÜASİR DÖVRDƏ TÜRK XALQLARI ÜÇÜN ORTAQ ƏLİFBƏ VƏ ORFOQRAFIYA:

PROBLEMLƏR VƏ PERSPEKTİVLƏR	319
Ortaq əlifbanın Türk dünyasının dil birliyinin gücləndirilməsində rolu	338
Ortaq ünsiyyət dilinin inkişafı ilə bağlı gələcək addımlar, yeni təşəbbüslər və perspektivlər	352

NƏTİCƏ VƏ YA SON SÖZ ƏVƏZİ	377

BİR NEÇƏ ZƏRURİ QEYD	407

BİRİNCİ TÜRKOLÖJİ QURULTAYIN

İŞTİRAKÇILARININ SİYAHISI	409
ƏDƏBİYYAT	418

FOTOALBOM	443

KİTABIN XÜLASƏLƏRİ (Azərbaycan, türk, ingilis və rus dillərində)	464
Elçin Əli oğlu İbrahimov	472

Hörmətli oxucu,

“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18-ci və 19-cu maddələrinə uyğun olaraq müəlliflik hüququnun qorunması məqsədilə əsərin tam mətni ilə Kitabxananın oxu zalında tanış ola bilərsiniz.

